

AALBORG UNIVERSITET

UDVIKLING & VEJLEDNING AF GRUPPEARBEJDE

AAU STUDIEVEJLEDNING
STUDIEVEJLEDNING AAU ESBJERG
STUDIE- OG KARRIEREVEJLEDNING AAU CPH

KONTAKT: SHALINE THEDCHANAMOORTHY STH@ADM.AAU.DK

SAMMENFATNING

I dette projekt er den overordnede hypotese, at en god studierytme kan være med til at mindske frafald på de videregående universitetsuddannelser. Projektets formål har været at undersøge, hvorvidt udfordringer med AAU's PBL-model, herunder arbejdet i grupper, kan have betydning for frafald på bachelor- og kandidatuddannelserne på Aalborg Universitet. Denne problemstilling undersøges gennem en spørgeskemaundersøgelse samt interviews og fokusgruppeinterviews med studerende fra henholdsvis campus Aalborg, Esbjerg og København. På campus Aalborg undersøges uddannelserne *Matematik*, *Matematik-økonomi*, *Matematik-teknologi*, *Fysik* og *Nanoteknologi*, da det fremgår af uddannelsesberetningerne fra 2015/2016, at særligt disse uddannelser oplever tidligt frafald samt grupperelaterede problemer. Disse uddannelser er forholdsvis små med få studerende, hvilket er årsagen til, at alle uddannelserne under *Studienævnet for Matematik, Fysik og Nanoteknologi* er inkluderet. Derudover inkluderes uddannelserne *Dansk* og *Historie*. Disse uddannelser er ligeledes udvalgt med udgangspunkt i uddannelsesberetningerne. Formålet med at inddrage flere uddannelser i undersøgelsen har været at repræsentere flere fakulteter. Samtidig øges chancerne for en højere svarprocent og deltagelse i de senere interviews og fokusgruppeinterviews. På campus København udsendes spørgeskemaet til danske 9. semesters kandidatstuderende, da overvægten af uddannelserne på campus København er på kandidatniveau. I Esbjerg udsendes spørgeskemaet til alle uddannelser på bachelor- og kandidatniveau, da dette er et mindre campus, og ønsket har været at opnå så høj svarprocent som muligt.

Inden projektets start blev der foretaget en mindre pilotundersøgelse, der havde til formål at sikre relevansen af det opstillede spørgeskema. Besvarelserne fra denne forundersøgelse blev efterfølgende brugt til at revidere spørgsmålene, inden det endelige spørgeskema blev sendt ud til de studerende på de tre campusser. Gennem dette spørgeskema fik vi ligeledes kontakt til studerende, der ønskede at være med til de efterfølgende interviews og fokusgruppeinterviews¹. Disse interviews har haft til formål at få de studerende til at sætte

¹ Der blev i alt afholdt to fokusgruppeinterviews med hver 6 og 4 deltagere samt to enkeltmandsinterviews.

egne ord på deres oplevelser og erfaringer med gruppearbejdet for herigennem at supplere og uddybe resultaterne fra den kvantitative spørgeskemaundersøgelse².

KVANTITATIV ANALYSE

Følgende afsnit har til formål kort at opsummere de centrale fund fra den kvantitative analyse. Opsamlingen er inddelt i disse fire opstillede tematikker: *Vigtige karakteristika for gruppearbejde*, *Motiverende gruppearbejde*, *Udfordringer og konflikter i gruppearbejdet* og *Forbedring af gruppearbejde*.

VIGTIGE KARAKTERISTIKA FOR GRUPPEARBEJDE

Overordnet set på de tre campusser fra Aalborg Universitet er det centralt, at de studerende finder nedstående karakteristika særlige vigtige for deres gruppearbejde:

- Faglige sparringsmuligheder
- Plads til konstruktiv kritik
- At der overholdes aftaler
- At der er samme ambitionsniveau i gruppen

På campus Aalborg udgør tryghed og tillid til hinanden dog den væsentligste faktor for et godt gruppearbejde. Faktisk har hver anden studerende fra campus Aalborg tilkendegivet, at tryghed og tillid forekommer vigtigst for et godt gruppearbejde. Det kan formodes, at netop denne kategori er særligt udvalgt af respondenterne fra campus Aalborg, idet der her er tale om forholdsvis "nye" studerende, eftersom de netop er påbegyndt deres 3. semester.

Herved kan det antages, at det kan forekomme særligt vigtigt med tryghed og tillid, da de studerende på dette tidspunkt endnu ikke kender hinanden særlig godt.

MOTIVERENDE GRUPPEARBEJDE

Samlet set angiver omkring hver anden af de adspurgte studerende, at de i høj grad finder det motiverende at indgå i gruppearbejde, dette er dog betinget af selve gruppensammensætningen.

² I alt har 264 ud af de i alt 1.041 studerende besvaret spørgeskemaet, hvilket giver en samlet svarprocent på 25 %.

Gruppensammensætningen og gruppedynamikken har ligeledes indflydelse på, hvorvidt de studerende føler, de kan snakke ærligt og frit med deres gruppemedlemmer. En af de studerende angiver hertil:

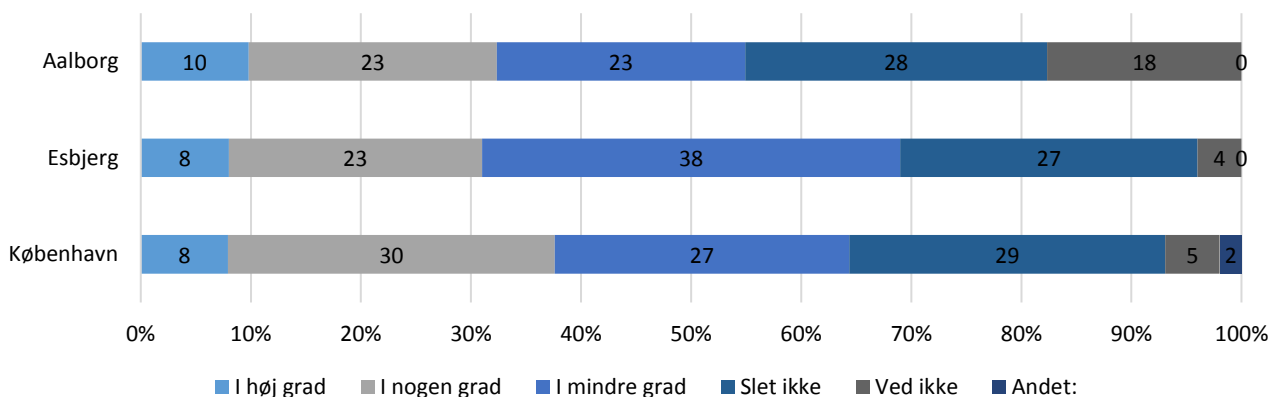
”Motivationen udspringer fra gruppensammensætningen. Hvis medlemmerne har samme ambitionsniveau, kan det være meget motiverende. Hvis ikke der er ens ambitionsniveau og indsatsniveau, kan det være meget demotiverende” (jf. spørgeskemaundersøgelse).

En anden studerende uddyber ligeledes:

”Jeg har oplevet, at ambitionerne er så forskellige blandt os studerende, at det efterhånden er mere trættende at indgå i gruppearbejde. Men når det er sagt, så mener jeg stadig gruppearbejde kan være godt – hvis man altså er i den rigtige gruppe!” (jf. spørgeskemaundersøgelse).

Overordnet set tilkendegiver hver tredje eller fjerde studerende, at det kan være svært at sige fra over for sin gruppe, hvis kravene i gruppearbejdet ikke stemmer overens med egne forventninger

I hvilken grad har du oplevet, at det er svært at sige fra over for din gruppe?

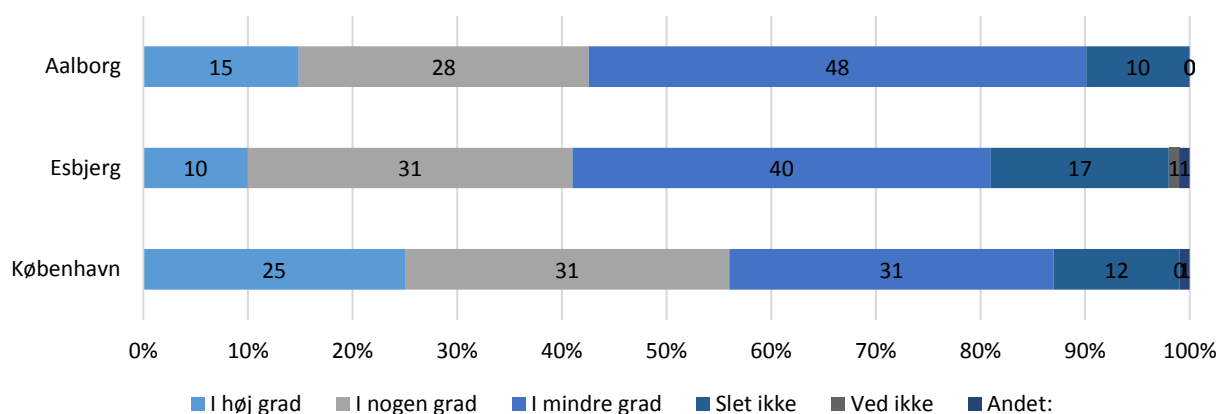
Samtidig angiver omkring hver fjerde studerende, at de i høj grad føler, at de kan snakke ærligt og frit med deres gruppemedlemmer. Mens omkring hver anden studerende svarer, at de i nogen grad oplever at kunne snakke ærligt og frit i gruppen. Opsummerende er det således klart, at størstedelen af respondenterne oplever, at de kan snakke ærligt og frit med deres gruppemedlemmer, dette er dog betinget af den konkrete gruppensammensætning og gruppedynamik.

UDFORDRINGER OG KONFLIKTER I GRUPPEARBEJDET

Generelt har en stor del af de studerende på Aalborg Universitet oplevet, at deres gruppearbejde har været præget af konflikter. Omkring hver femte studerende tilkendegiver, at de i høj grad har oplevet gruppearbejdet som konfliktfyldt, og hver tredje studerende angiver, at de i nogen grad har oplevet konflikter i gruppearbejdet.

På campus Aalborg angiver cirka hver anden studerende dog, at de kun i mindre grad har oplevet deres gruppearbejde som konfliktfyldt, hvilket forekommer noget lavere end det samlede gennemsnit for de tre campusser.

I hvilken grad har du oplevet gruppearbejde som konfliktfyldt?

Det står ligeledes klart gennem spørgeskemaundersøgelsen, at de studerende oplever, at de ofte selv sidder med konflikterne internt i gruppen. De studerende ytrer, at de som udgangspunkt også selv ønsker at løse eventuelle uenigheder i gruppen. Dog er der flere af de studerende, der tilkendegiver, at der kan opstå situationer, hvor det ikke er muligt at løse det internt i gruppen. I disse tilfælde søger de studerende oftest hjælp hos deres faglige vejleder eller semesterkoordinatoren. Ifølge flere af de studerende har de dog oplevet, at den faglige vejleder ikke er til megen hjælp i sådanne situationer. En studerende skriver blandt andet:

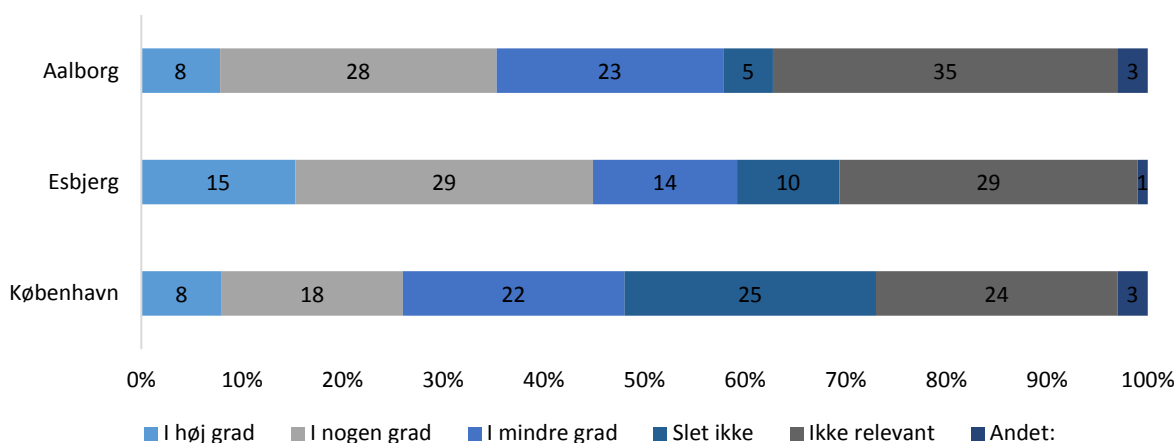
”Vi ville gerne henvende os til nogen, men vejleder tog ikke godt imod dialogen da vi åbnede den og så havde vi en fornemmelse af, at vi selv måtte sidde med problemet” (jf. spørgeskemaundersøgelse).

Et andet udsagn fra en anden studerende understøtter ligeledes dette:

”Vi henvender os til vejleder eller semesterkoordinator, men i de tilfælde hvor der har været konflikter i gruppen har de sjældent taget det seriøst eller været med til at finde en løsning” (jf. spørgeskemaundersøgelse).

Det er således gennemgående i de studerendes skriftlige besvarelser, at de kan havne i situationer, hvor der er brug for ekstern hjælp for at komme videre. Men der opleves manglende hjælp fra faglig vejleder eller semesterkoordinator i disse situationer, hvorfor de studerende ofte selv sidder med den eventuelle konflikthåndtering i grupperne.

Har du oplevet støtte fra faglig vejleder i at håndtere konflikter i gruppearbejdet?

En studerende nævner følgende konkrete tiltag, der kunne have gavnet vedkommende i det seneste gruppearbejde:

”Der bør være mulighed for individuel sparring hvis man som den eneste har det svært i en gruppe. Min selvtillid blev godt nok pillet ned efter mit sidste gruppearbejde - det ville have været rart at kunne læsse af til en fagperson, og få gode råd. Der bør konsekvent sættes tid af i vejledningerne til at tale gruppeproces - men den er svær at holde, da man helst vil bruge tiden på faglig sparring. Særligt senere i forløbet. Dertil kunne man, udover at opfordre til at formulere gruppe- og samarbejdsregler i starten, også opfordre til at gruppen bruger tid på at tale gruppedynamik en gang ugentligt. Det burde på en eller anden måde være et krav” (jf. spørgeskemaundersøgelse).

Det er centralt, at det særligt er de kvindelige studerende, der angiver, at de oplever gruppearbejde som værende konfliktfyldt. Hver anden kvindelige studerende i

undersøgelsen tilkendegiver, at de har oplevet, at deres gruppearbejde har været præget af konflikter, hvorimod kun hver tiende mandlige studerende svarer, at de i høj grad har oplevet konfliktfyldt gruppearbejde.

Ifølge de studerende støder de oftest på nedstående udfordringer i deres gruppearbejde:

- Forskellige forventninger til gruppearbejdet
- Forskel i det faglige niveau
- Manglende overholdelse af aftaler

På campus Aalborg er det dog centralt, at dårlig kommunikation mellem gruppemedlemmerne er den udfordring, de studerende oftest støder på i forbindelse med deres gruppearbejde.

FORBEDRING AF GRUPPEARBEJDE

Overordnet set på de tre campusser mener de studerende, at de nedstående tiltag kan være med til at forbedre deres oplevelser med gruppearbejde på Aalborg Universitet:

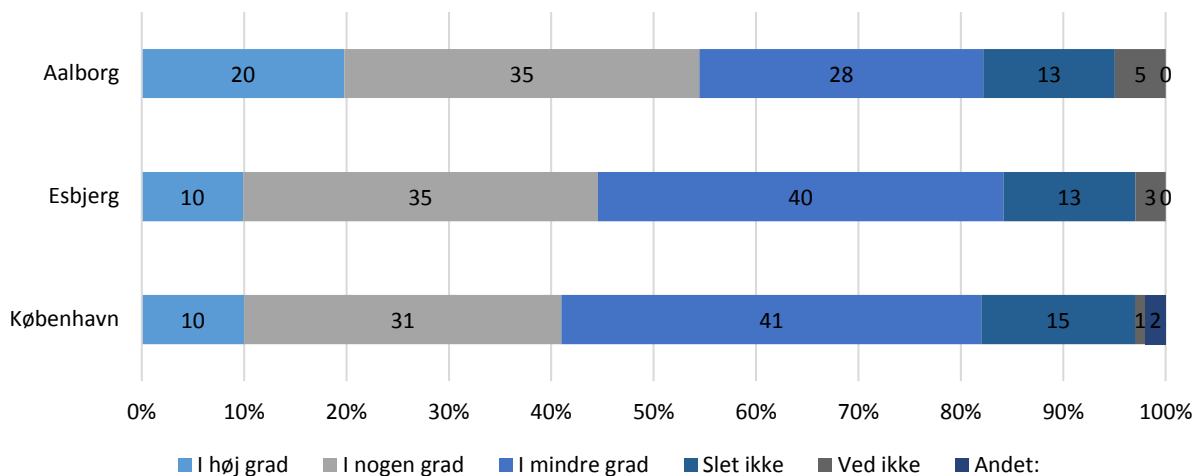
- Mere fokus på faglige og personlige kompetencer ved gruppedannelse
- Bedre vejledning og støtte i gruppedannelsesprocessen
- Alternative måder at danne grupper på

En studerende uddyber blandt andet hertil:

”Der er lagt STOR vægt på, at de studerende selv skal styre det, men samtidig står der 4-5 dyrt betalte ansatte og gør ingenting medmindre vi som studerende selv henvender os, og det er meget meget frustrerende, at ingen påtager sig ansvaret for at facilitere og sikre faglig fokus i gruppedannelsesprocessen” (jf. spørgeskemaundersøgelse).

Generelt set er der tale om, at kun hver tiende studerende på Aalborg Universitet oplever, at deres studie i høj grad har vejledt og givet dem værktøjer til at håndtere selve gruppedannelsesprocessen. Hertil er det dog centralt, at hver femte studerende fra campus Aalborg angiver, at de i høj grad har oplevet, at deres studie har vejledt og givet værktøjer til dette.

Har studiet vejledt og givet dig værktøjer til gruppedannelsesprocessen?

På campus Aalborg er det således ikke alle respondenterne, der efterspørger forbedringer i gruppedannelsesprocessen. Hver fjerde af de studerende her angiver også, at en forbedret introduktion til universitetets forventninger til gruppearbejde, ville være gavnligt for deres oplevelser med gruppearbejde på Aalborg Universitet.

KVALITATIV ANALYSE

Følgende afsnit har til formål kort at opsummere de centrale fund fra den kvalitative analyse. Opsamlingen er inddelt i følgende fire opstillede tematikker: *Forventningsafstemning*, *Gruppedynamik og tryghed i gruppearbejdet*, *Udfordringer og konflikthåndtering* og *Forbedringsmuligheder*.

FORVENTNINGSAFSTEMNING I GRUPPEARBEJDET

De interviewede studerende fra henholdsvis campus Aalborg, Esbjerg og København nævner alle, at en intern forventningsafstemning spiller en central rolle i et godt gruppearbejde. Denne forventningsafstemning skal foretages først i gruppearbejdet, hvor de studerende i fællesskab afstemmer forventninger til gruppearbejdet og nedskriver konkrete aftaler. Det er dog centralt, at flere af de studerende generelt efterspørger flere konkrete redskaber til udformning af sådan en forventningsaftale. De studerende nævner blandt andet:

"(...)det kunne være godt med helt konkrete redskaber for eksempel, hvordan den her samarbejdsaftale den skal laves eller se ud. Sådan helt fysisk få vist hvordan den skal sættes op. Jeg har tænkt at der ligesom mangler de her konkrete redskaber" (studerende, campus Aalborg).

"Jeg følte vi manglede nogle redskaber, der kunne hjælpe os med at håndtere konflikterne – det kunne fx være en slags forventnings- eller samarbejdsaftale. Vi fik selv styr på vores konflikt, men hvis vi nu fra starten af havde haft nogle bedre redskaber, kunne vi måske helt have undgået at den var opstået" (studerende, campus København).

GOD GRUPPEDYNAMIK OG TRYGHED I GRUPPEARBEJDET

Det er ligeledes centralt for de studerende, at et godt gruppearbejde er præget af forståelse og gensidig respekt for hinanden, hvilket bidrager til en god intern dynamik i gruppen.

Herved oplever de studerende en tryghed, der har stor betydning for deres udbytte af gruppearbejde. De studerende ytrer, at tryghed i gruppearbejdet bevirker, at de i større omfang tør spørge ind til de ting, de finder svært i projektarbejdet. En studerende fra campus Aalborg ytrer:

"Jeg synes det kan være lidt svært at snakke ærligt og åbent i nogle gruppesammenhænge. Altså hvis vi nu for eksempel tager min studiegruppe, som vi ikke selv har valgt, der synes jeg faktisk nogen gange det kan være lidt svært, fordi det handler meget om tryghed. Og når man ikke snakker med de mennesker udover i gruppesammenhænge, og man egentlig ikke kender hinanden særlig godt, så bliver det bare svært at sige ting højt. Det der med at sidde og udlevere sig selv, som man jo egentlig gør, når man skal sige, at man ikke kan finde ud af det her. Det er jo ikke særlig rart at sige hvis man ikke føler, at det man siger ikke bliver taget godt imod og passet på. Så det synes jeg godt kan være ret svært lige at få sagt det højt. Så kan man godt blive sådan lidt 'ej, det er måske heller ikke så vigtigt alligevel og de andre virker til at de forstår det', så finder jeg bare ud af det på en anden måde. Men så mister man ligesom det, der er formålet med en gruppe og det gode ved en gruppe, altså den der tryghed" (studerende, campus Aalborg).

Det sociale aspekt kan således have betydning for, at de studerende tør tale frit i gruppearbejdet. Således afhænger et godt gruppearbejde ikke kun af et fælles fagligt udgangspunkt, men også i høj grad af en personlig forståelse for hinanden indbyrdes i gruppen:

”Jeg synes netop et gruppearbejde fungerer rigtig godt, hvis man kan snakke om alting. Så kan man sige ’jeg ved ikke noget om den her teori’, også kan den der ved noget om teori rent faktisk forklare resten af gruppen det. Men det er kun når gruppen fungerer rigtig godt og der er en eller anden form for tryghed i gruppen, som venskab måske kan gøre, men det kan også give problemer, hvis man er for tætte venner” (studerende, campus Esbjerg).

UDFORDRINGER OG KONFLIKTHÅNDTERING

De studerende oplever oftest udfordringer med dårlig kommunikation, forskellige forventninger og manglende åbenhed og tryghed i gruppearbejdet. Det er gennemgående for mange af de studerendes udtalelser, at der efterspørges mere fokus på konflikthåndtering samt konkrete konflikthåndteringsredskaber til de tilfælde, hvor udfordringerne bliver for svære at løse.

En studerende ytrer blandt andet om et manglende fokus på konflikthåndtering:

”Jeg tror faktisk ikke vi har haft sådan noget som konflikthåndtering, og det kan man sige, det burde måske være en del af undervisning helt fra starten af. Vi arbejder jo kun i grupper på Aalborg Universitet, så er det også ret vigtigt at alle i gruppen ved, hvordan man skal løse problemer, for selvfølgelig vil der opstå problemer i et gruppearbejde, det er nærmest uundgåeligt, men det handler jo om, at kunne løse dem på en god måde, også komme videre og lave et godt fælles projekt. Man kan selvfølgelig altid selv gå ind og læse om det, men det ville nu også være rart, at det blev formidlet fra starten af, så man kan gå tilbage til det, hvis der blev brug for det” (studerende, campus Aalborg).

De studerende efterspørger således konkrete konflikthåndteringsredskaber fra starten af deres studium, således at de selv har værktøjerne til at løse gruppeudfordringerne.

FORBEDRINGSMULIGHEDER

Langt de fleste af de interviewede studerende nævner, at de ønsker mere undervisning og praksiserfaring med udarbejdelsen af blandt andet forventningsaftaler, tidsplaner og konflikthåndteringsredskaber.

En studerende foreslår workshops:

”Det kunne være godt at bruge noget konflikthåndteringsteori op imod noget praksis – det kunne fx være gennem en workshop, hvor man måske kunne bruge teorien på en case om en gruppe med konflikter eller sådan et eller andet. Så man får et fælles sprog og et fælles grundlag for at løse konflikter – det tror jeg kunne forebygge mange ting” (studerende, campus København).

Af andre konkrete tiltag, der kunne medvirke til at sikre et godt gruppearbejde fra studiestart, foreslås følgende:

”Man kunne måske foreslå, at folk kunne komme ned til studievejledning og få hjælp til at udarbejde de her ting sammen i gruppen, inden at selve arbejdet for alvor går i gang og der eventuelt opstår konflikter. Det behøver ikke at være obligatorisk, men mere et tilbud til grupperne” (studerende, campus Aalborg).

Det er gennemgående, at de studerende i høj grad efterspørger konkrete redskaber og eksempler på, hvorledes redskaberne rent praktisk kan udarbejdes og benyttes i gruppearbejdet. Ifølge de studerende vil implementeringen af sådanne konkrete redskaber være med til at forbedre deres oplevelser med gruppearbejdet på Aalborg Universitet.

SAMLET KONKLUSION

På baggrund af dette udviklingsprojekt kan det først og fremmest dokumenteres, at de studerende i denne undersøgelse overordnet set er tilfredse med PBL-arbejdsmodellen og gruppearbejde på Aalborg Universitet. Hver anden studerende i undersøgelsen angiver, at de finder det motiverende at indgå i et gruppearbejde. De studerende beretter, at det gode og motiverende gruppearbejde i høj grad er betinget af følgende faktorer:

- Faglige sparringsmuligheder
- Plads til konstruktiv kritik
- At interne aftaler overholdes i gruppen
- At der er samme ambitionsniveau i gruppen

Ifølge de studerende i undersøgelsen, er de ovennævnte faktorer alle medvirkende til at skabe en god gruppedynamik, hvilket bevirker, at de studerende får en tryghed i gruppen, der har stor betydning for den enkeltes udbytte af gruppearbejdet.

Indgår disse faktorer ikke i gruppearbejdet, oplever de studerende i højere grad konflikter og udfordringer i gruppearbejdet. De studerende beretter, at de oftest støder på følgende udfordringer:

- Dårlig kommunikation
- Forskellige forventninger til gruppearbejdet
- Forskel i det faglige niveau
- Manglende overholdelse af aftaler

Denne undersøgelse viser ligeledes, at det i særlig grad er de kvindelige studerende, der angiver, at de har oplevet gruppearbejde som værende konfliktfyldt. Hver anden kvindelig studerende beretter at have oplevet konflikter i gruppearbejdet, mens kun hver tiende mandlig studerende oplever gruppearbejdet som værende præget af konflikter. Det er dog gennemgående for både de kvindelige og mandlige studerendes besvarelser i den kvantitative spørgeskemaundersøgelse, at der ønskes forbedring af selve gruppedannelsesprocessen samt en bedre introduktion til universitetets forventninger til gruppearbejde.

I de kvalitative interviews efterspørger de studerende i høj grad mere undervisning og praksis erfaring med blandt andet:

- Forventningsafstemningsaftaler/kontrakter
- Tidsplanlægningskemaer
- Konflikt håndteringsredskaber
- Mulighed for individuel sparring

Ifølge de studerede vil de ovenstående tiltag kunne klæde dem bedre på til gruppearbejdet og bidrage til at afhjælpe og mindske nogle af de hyppigste udfordringer, de støder på i gruppearbejdet.